

GYÜMÖLCSÖSKERT HÁZZAL ELADÓ

BURÁNY NÁNDOR

Esteledett, s remélhettem, hogy istenigazában kipihenem magam, végre nemcsak a fizikai fáradalmaktól, ha kialszom magam, megszabadulok az idegességtől, a szorongásaimtól is, most már csak egy jó, nyugodt éjszaka kell, s reggel új emberként ébredek. Igaz, a nyugágy nem a legalkalmasabb éppen az alváásra.

Végeredményben jól kezdődött ez a szabad szombat.

Nem gondolhattam semmi rosszra. A szokásos szorongás nélkül, jókedvvel ébredtem. Derült ég, szép, napos reggel. Úgy látszott, fölősegesen izgultam, minden jól végződik, estére végre megszünik a nagy munkával. Előbb-utóbb úgyis el kell végezni, hát essünk túl rajta. Szép éjszaka ígérkezik, most már csak ez kell, nyugalom, pihenés, megyek, a cseresznyefa alatt széthajtogatom a nyugágyakat, gondolom, amíg szedem, göngyölgetem össze a hosszú locsolócsövet.

Az altiszt, akitől a gyümölcsös-kertet vettük, használt deszkák-ból padlózta ki a házat, ez három-négy év alatt elkorhadt, aláfolyt a víz, bűdös dohsszagot árasztott, nem lehet kijavítani, egyetértek a feleségemmel, mindenképpen ki kell betonozni. Már kora tavasszal ajánlotta ezt, hallgatólag bele is egyeztem, inkább, hogy ne kelljen vitatkoznom vele, aztán húztam az ügyet, halasztottam a dolgot; ez nem volt nehéz, akármelyik épületanyag-lerakatban kerestem, cementet sehol sem találtam. Bárhol kérdeztem is, mikor kapnak, mindenütt tanácstalanul vonogatták a vállukat. Egy helyen mondták csak, hogy van behozatali, de az jóval drágább a hazainál.

Véletlenül hallottam egy kollégámtól, hogy ő vett tíz tonnát, de csak úgy jutott hozzá, hogy már hajnalban odaállt, sorba a gyárkapu elé, persze megelözték már vagy tizennégyen, s reggel, amikor osztották a számokat, csak az első kilencnek adtak. Nos,

gondoltam magamban, mesélte a barátom, ha már rászántam ezt a napot, akkor nem hagyom magam egykönnyen elküldeni, meg mondta is a portás, hogy várjunk kicsit; maradtunk egy páran, ácsorogtunk ott egész délelőtt, s ez a dágubálás a legszörnyűbb, mert nem tudhatja az ember, hogy hiába várakozik-e, vagy végül csak lesz szerencséje, hát tizenkettő előtt kijött megint a koma, szétoztott még néhány számot, hanem akkor meg a pénztárosnő becsukta az ablakot, hogy neki lejárt a munkaideje, még el kell számolnia, ma már nem fogad befizetést. No, most kezd elölről, végül addig regnáltunk, udvaroltunk neki, hogy megkönyörült rajtunk, elfogadta a pénzt, ott álltak a fuvarosok is, mehetünk rakodni.

Hallgattam, s egyre azon dühöngtem magamban, miért nem tudtam én ezt előbb, elintézhettük volna egy kalap alatt, ha már ott állt, vehetett volna nekem is két-három mázsa cementet, most nem kellene törnöm a fejem. A nyáron, mikor a tengerről hazajöttünk, a feleségem szinte mindennap kérdezte, találtam-e már cementet, s mindig csak azt válaszolhattam neki, amit a telefonban hallottam: nincs, nem is tudják, mikor lesz; pedig ahogy közeledtünk az évi szabadságunk végéhez, mindinkább éreztem, nem halogathatom tovább a dolgot, a föld alól is teremtenem kell cementet. Egy szomszédunk már elintézte, még tavasszal hoztak két köbméter sódert, ott állt az út mellett a rakás, attól félttem, egyszer elmossa valami nagy eső, szégyelltem is már, hogy a tavasszal olyan sürgős volt az idehozatala, most meg, amióta ott áll, nem csinálunk vele semmit. Nem lesz jó így, tönkremegy a sóder, mondta egyszer a szomszéd, s látva, hogy most már nemcsak a feleségem szemrehányó, felelősségre vonó kérdéseitől kell tartanom, egyre fokozódott a szorongásom, s tartottam tőle, hogy elkerülhetetlenül hamarosan ideér a nap, amikor majd neki kell látnunk a betonozásnak.

A feleségem nem tágitott, tudta már, hogy csak így lesz valami a dologból, s mivel én igazán nem sokat értettem a betonozáshoz meg a többi hasonló kisipari munkához sem, hát ő akart gondoskodni arról is, hogy legyen, aki ezt a fizikailag is nehéz és szakmai ismereteket is követelő munkát elvégzi. Nemrég a szomszédomnak egy barátját, Mihajlót angazsálta, aki társasági ember, magának is van szőlőskertje s nagyon szeret eljárni mívába; a szomszédomnál is permetezte a gyümölcsfákat, s mikor meghívtuk

egy kávéra, a feleségem előadta a tervét meg a problémáit, ő mindjárt vállalkozott rá, hogy szívesen a segítségünkre lesz.

— Ó, ha látnák, fölépítettem én magamnak egy egész házat! — mondja, nehogy kételkedjünk a szakértelmében. Lakatosmester, de abból a fajtából való, aki egy kicsit mindenhez ért. — Es mit kell csinálni? — áll föl kíváncsian, miután kihörpintette a kávéját.

— Ó valóban ért hozzá — bizonygatja Milan, a szomszédom. A tranzisztort figyelem, ötórai hírek, a lengyeleknél újra kiéleződik a válság.

— Itt, ezt a szobát szeretnénk — vezeti be a házba a feleségem, s magyarázza neki a terveit.

Ez nem nagyon tetszett nekem, de ott a vendég előtt, aki még följánlotta a segítségét is, hát nem eshettem neki, hogy hagyj már abba, ne légy unalmas, majd meglesz, nem kell örökké mindenkit a betonozással untatni.

— És mennyi ez a sóder? — kérdezi Mihajlo, mikor kijöttek a házból, s szemügyre veszi a sóderrakást. Magas, erős ember, tömött, fekete bajusszal, föllépése határozott, magabiztos, mint a mindenhez értő embereké.

— Két köbméter — mondtam kurtán, kedvetlenül.

— Mit gondol, mennyi cement kell ehhez? — kérdezi nyomban a feleségem. Ez még külön idegesít, ugyanis ezt már megbeszéltük Zentán egy kőműves rokonommal, az kiszámította, hogy három mázsát kell venni. De lám, neki az, amit a kőműves mondott, nem elég, ő most ettől, a géplakatostól akarja hallani, hogy mennyi kell.

— Tudod, hogy három mázsa, megbeszéltük már.

Próbálnám, de csak nehezen tudom visszatartani az ingerültségem. Valójában más bajom van most, de hogy mi, azt nem mondhatom meg neki.

— Ez itt két köbméter — számol félig magában, félig hangosan Mihajlo, s mintha engem nem is hallott volna, a feleségemtől kérdezi: — S akkor mit akarnak, bent a szobát, meg itt...?

— Itt körül a fal tövében, meg ezt a bejáratot, két-három méter, itt az ajtóig — mutatja készségezen a feleségem. Látom, örül, hogy valaki érdeklődik a tervei iránt.

— Ezt itt? — áll meg Mihajlo a bejárat előtt, csipőre tett kézzel, hunyorítva szemléli, méri a betonozásra váró terület nagyságát. — Hát nem tudom, annyi elég lesz-e, de ha azt mondták... Meg kell még homok, meg deszkák, deszkájuk van-e? — fordul

most felém. Meglepődök, zavaromban nem tudok, mit válaszolni, a homokra nem számítottam, a deszka meg, hát ezt nem is tudom, mire kellhet.

— Deszka... — állok fel a cseresznyefa alatti padról.

— Aztán lehetne — folytatja Mihajlo, nem is várva a választomat —, a betonpadlóba rakhatnánk be olyan cementlapokat, úgy, olyan törött lapokat, azt olcsón lehet kapni, én is azt raktam le, nagyon jól néz ki.

— Cementlapokat? — érdeklődik meglepődve a feleségem.

— Persze, tudom, majd megnézzük — fejezném be ezt a témát. Idegesítene, ha folytatnánk. Visszaülök, kikapcsolom a tranzisztort. A W. C. csinálásakor éreztem ennyire elveszettnek magam.

Alkonyodott már, a hegy mögött eltűnt a nap, a cseresznyefák árnyékot vetettek a ház előtti pázsitra.

A szomszédoknak dolga volt, ment volna már, nem marasztaltam. Fölállt, én is vele. Visszafojtott, elnémított indulatok.

— Akkor majd szólnak — indul utána Mihajlo.

— Csak a keverő, honnan veszünk keverőt? — kérdezi még a feleségem.

— A keverő? — áll meg Mihajlo. — A szomszédoknak van, de az villanyra jár, itt meg nincsen áram.

— Ide benzines kellene. Csak azt hol szerzünk? — lépked utána aggódva a feleségem. Dühöngök, de csak magamban.

— Ha másként nem, akkor lapáttal forgatjuk. Csak az... — fordul vissza a szomszédom is.

— Csak az nagyon nehéz, nem? — a feleségem mintha minden kérdést tisztázni akarna még Mihajlo távozása előtt. Hallgatok, idegesít, hogy miért kell minden problémánkat másokkal megbeszelnünk. Fürdónadrágban állok a ház előtt, tüntető mozdulatlanságban.

— No, ott meg kell fogni a lapátnyelet — mondja Mihajlo, s elmenőben végignéz rajtam, mintha csak az én gyenge fizikai képességemre céltzott volna előbb. Hallgatok, megalázottan.

— Akkor rendben van? — kérdezi a kocsifeljárattól a feleségem, látva, hogy a szomszédék most már elmennek, nem marad idő a részletek megbeszélésére.

Mihajlo főntről még visszatekint.

— Rendben, rendben — integet —, csak szóljanak, s jövök. — Megsejthette, mi rejlik a közönyöm mögött.

— Egy szombaton. Rendezünk egy nagy pikniket. Bogrács-
gyáást! Vagy rostélyost!

Én már elfordultam, az útról lementem az almafák közé, haza-
indulás előtt még egyszer megnéztem a leveleket, használt-e a per-
metezés, megdöglöttek-e a levéltetvek.

Szép, egészséges leveleket hajtottak az almafák, amiket az ősz-
szél ültettem, a csemeték is jól bírták a szárazságot. Erre büszke
voltam, én ültettem, permeteztem, gondoztam őket, s valahány-
szor végigmegyek köztük, egyenként megvizsgálom őket, mind-
annyiszor elégedettség tölt el, kipihenem magam, elmúlik az ide-
gességem; ez a látvány, ez mindenért kárpótol. Ezért kell az em-
bernek a gyümölcsöskert, ez az, amit sehol máshol, csak itt kap-
hat meg.

Igaz, majdnem csak addig tart ez, amíg ki nem lépünk a fák
árnyékából, aztán jönnek újra a gyötrelmek és szorongások.

Hazainduláskor, mikor beültünk a kocsiba, újrakezdte a felesé-
gem, hogy most már jó lenne csakugyan cementet keresni, hogy
aztán szervezzünk egy nagy mívát, ki kell használni az alkalmat,
ha már Mihajlo ajánlkozott, hogy eljön, ért is a betonozáshoz.

A keskeny hegyi úton óvatosan kell vezetni, minden pillanat-
ban élem bukkanhat a kanyarból a szembejövő kocsit, nem lehet
bámészkodni, tekingetni, mintha nem is hallanám a feleségem aján-
latát, nézek előre, figyelem az utat, csak amikor Mihajlo beszerve-
zésének az előnyeit hangsúlyozza, akkor tör ki belőlem a felhá-
borodás:

— Hagyd a fenébe! Nem is tudom, hogy lehetsz ilyen! Majd
éppen Mihajlo!

Görccösen markoltam a kormányt, idegesen benyomtam a gáz-
pedált, szerencsére, senki sem jött szemközt, ösztönös mozdulat,
teljes gáz, mintha így akartam volna elmenekülni, mint annyszor
már, el, messze és örökre, ha mindjárt egy nádkunyhóban kell is
nyomorognom.

— Most mit kiabálsz? Mi bajod van már megint? — fordul
felém az asszony sértődötten, hátradőlve, a kocsit ajtajának tá-
maszkodva.

Felét megtettük a hegyről levezető útnak, egy kocsi sem jött
velünk szemben, de ahogy oldalt fordultam, ahogy ránéztem, ab-
ban a pillanatban felbukkant előttem egy piros Golf, reflexek,
fék, félrerántom a kormányt, a szembejövő kocsi is fékez, haj-
szálon múltott, hogy össze nem ütköztünk.

— Nem tudom, miért kell itt száguldozni!
— Jól van, hagyd.
— Föl tudod idegesíteni a másikat.
— Téged se kell féltetni.
— Most mondd meg, hogy mi bajod van. Ahelyett, hogy örül-
nél... hogy ne kelljen neked, beszervezem itt az embereket.
— Eredj már, majd éppen vele betonozunk!
— Hát kivel? Kivel akarod csinálni?
— Majd lesz — mondom halkabban, harmadik sebességben
ereszkedünk lefelé, megint óvatosabban, rá-rátaposok a fékre. —
Megbeszéltem én már, lesz mester is, keverő is, benzinmotoros,
amilyen nekünk kell.

Úgy mondtam ezt, mellékesen, mintha nem akarnám, nem tar-
tanám fontosnak beavatni a részletekbe.

Aztán mégis elmondom neki, hogy a barátom, aki a nagy adag
cementet vette, megígérte, csak szóljak, s a mester, aki az ő házát
építi, átjön egy napra, kibetonozza a padlónkat.

A feleségemet ez nem bővölte el különösebben.

— S eljön csakugyan? Beszélte már velem?

— Hogyne jönne! Ebből él. Kell neki a pénz — háborogtam,
hogy is kérdezhet ilyet, így kerültem ki az egyenes választ.

Az út két oldalán dús növéssű, magas bokrok, a fák koronája
néhol teljesen összeér, összeborul fölöttünk. Azt mondják, még
Ferenc Jóska vágatta a hegybe ezt az utat, itt vontatta föl az
ágyúit a Fruška gorára az első világháborúban.

— Hová ment ez az örült is, ilyenkor, este, fölfelé — mon-
tam szelídebb hangon, az előbbi Golfra célozva. Feleségem hall-
gatott.

Csak most vettem észre, hogy kivert a verejték, forró volt a
nap, még alkonyatkor sem hűlt le a levegő, reggeltől estig fürdő-
nadrágban voltam, most éreztem, hogy testemhez tapad az ing,
hogy a hajszálaim között izzadságcsöppek gördülnek lefelé. Leen-
gedtem az oldalablakot, a bokrok zöldje, a sűrű, szakadatlan
lombkorona mintha tiszta oxigént küldött volna be. Ráléptem a
gázpedálra, fokoztam a sebességet, az erősebben bevágódó lég-
áramtól fázott a vállam, a hátam.

— Vigyázz, a huzat! Nehogy megfájduljon megint a fejed! —
figyelmeztet.

Az előbbi gúnyos-cinikus szóváltásra mintha már nem is em-
lékeztünk volna. Otthon fölhívtam a barátomat, megérdeklődtem,

hogy is állunk a mesterrel. Mondta, hogy még nem említette neki, de ne izguljak, biztosan rendben lesz minden. Feleségemnek csak annyit mondtam, hogy ha kapunk cementet, csak szólunk kell neki, és már jön is. Ezt magam is elhittem, de egy kicsit tartottam tőle, hogy amilyen szerencsém nekem van, a végén csak közbejön valami és füstbe megy az egész. De emiatt sem izgattam magam különösebben, ha nem sikerül az idén, majd kibetonozzuk jövőre, mondogattam, utóbb már inkább magamban, mert ha ezt hallotta tőlem, a feleségem nagyon dühbe gurult. Előbb még csak magyaráztam neki: — Mi nem táncszalont akarunk, ez gyümölcsöskert, a fontos, hogy a fákat, a szőlőt rendben tartsuk, ezt a munkát kell rendszeresen végezni, mert ha elhanyagoljuk, ebből nagy kárunk lesz, viszont hogy a szobát most betonozzuk ki vagy jövőre, az olyan mindegy, ez nekünk annyira nem létkérdés.

Röhögniem kellett néha, mikor hallottam, milyen nagy gazdasági bajaink vannak, igaz, akkoriban a vállalatban a saját bőrünkön is érezhettük ezt, szabadságon voltam még, de szóltak, hogy talán két napra való tartalékunk van kokszból, és senki sem tudja megmondani, mikor kapjuk a következő szállítmányt; kokszt nélkül mi el messze képzelhetjük az életünket, leáll a termelés, de hiába dugtuk össze, hiába törtük a fejünket, semmi okosat nem tudtunk kitalálni. Bajok vannak, voltunk kénytelenek naponta beismerni, az árakat nem lehet megállítani, a keresetek meg . . . , vége a régi szép időknek, mondogattuk, noha ilyenkor mindig arra kellett gondolnom, hogy ha még sok embernek az a legnagyobb baja, hogy a víkendház befejezéséhez nem tud elegendő cementet kapni, hát akkor itt olyan nagy baj még nem lehet. Nos, ez a cementhiány engem nem izgatott különösebben. A telefonkönyvből kiírtam ugyan a lerakatok számait, reggelenként fel is hívtam egyiket-másikat, de előre tudtam, nyugodt maradhatok, nem ér meglepetés, nem kell a cement hordásáról gondoskodnom.

Ez is egy gond volt. Az öt zsák cementet, ha ne adj isten, sikerül valahol kapni, hogyan viszem fel a hegyre? A százegyesbe berakhatom ugyan, engem meg a kétszázötven kiló cementet fölvinne a hegyre, de két-három helyen olyan gödrök vannak az úton, nehéz teherkocsik hordják föl a terméskövet, sódert meg más épületanyagot, noha nem adnak építési engedélyt, hogy ott a gödrökön, kidudorodásokon át veszélyes lenne a súlyosabb teher; nincs más, hazahozom a garázsba, s aztán majd mindig fölviszek egy-két zsákot, valahányszor egyébként is megyünk.

Mikor aztán rohamosan fogyott a szabadság, feleségem megjedte, hogy elmúlik a nyár, a ház meg nem lesz kibetonozva, hát nekem esett, hogy de most már gyereünk ám, szerezzünk cementet, akárhonnán is, de szerezzünk, és akkor hívjuk a mestert. Felmerült a kölcsönkérés lehetősége is. Őt zsák, az semmi, annyit adunk mi is — mondogatták többen, erről aztán végleg hallani sem akartam, majd éppen őt zsák szaros cement miatt kötelezem el magam valaki iránt! Emiatt is volt aztán egy-két epés szóváltás köztem és a feleségem között.

De nem hagyta magát, a cementügy jelen volt az ebédnél, a vacsoránál is, be kellett látnom, addig nyugtom nem lesz, amíg ki nem betonozzuk a házat. Hát akkor essünk túl rajta, amíg szép az idő. Megbeszéltük, reggel kirakodunk majd a házból, estig befejezzük a munkát, éjszaka kinn alszunk a fák alatt, másnap visszarakodhatunk. Egy éjszaka a szabad ég alatt alszok, még örültem is ennek. Csak szép idő legyen! Fogalmam sem volt még, micsoda merénylet készül ellenem.

— Reggel háromkor megyek a cementgyárba! — jelentettem be este, fölhúztam csörgőre az órát, korábban lefeküdtem, az izgalomtól nehezen tudok elaludni, mégis reménykedtem, most sikerülni fog. — Holnap meglesz a cement, szólunk a mesternek, s pénteken vagy szombaton már kész is a padló.

Bebújtam az ágyba, s van ez így néha, a sok epéskedés után most elégedettség töltött el, látva, milyen boldogan simul hozzám a feleségem. — Vakard meg a hátam — kérte. — Nem ott, lejjebb, a lapockám alatt — folytatta a megszokott szertartást.

Töviről hegyire megbeszéltük újra, mit hogyan csinálunk. Egyikünk sem, egy szóval sem ellenkezett a másikkal, nyilván ez bátorította fel a feleségemet, hogy szóvá tegye a nádazást is. Magam is tudtam, hogy erre szükség van, jobban, mint a betonozásra, de erről most nem akartam beszélni, előre félttem, az még mennyi gond, utánajárás...

Nehezen aludtam el, sokat gondolkoztam, törtem a fejem, hogy is készüljek fel, miként is zajlik majd le a betonozás, soha még nem csináltam ilyet. Nehéz nap lesz, az biztos, sóhajtottam többször is. Amit a szőlőskert nyújt, azért ezt is vállalnia kell az embernek, magyaráztam magamnak, de ami a betonozás után történt, ami a legjobban megkínzott, arra éppenséggel nem gondoltam.

Hajnali háromkor csörgött is az óra, akkoriban szunnyadhat-

tam el, ijedten fölugrottam, elnyomtam, kitekintettem az ablakon, épp hogy derengeni kezdett, nem gyújtottam villanyt, csak visszadőltem, visszafeküdtem, s magyaráztam magamnak, hogy azt sem tudom pontosan, valójában hová is kell mennem, hallottam, hogy külön kapunál osztják a számat a nagyban vásárlóknak, s külön azoknak, akik csak így, két-három mázsát akarnak, végül majd nem jó helyre állok, s csak reggel derül ki, hogy hiába keltem föl hajnalban, cementet csak nem kaptam. Feleségem aludt, nem ébredt föl, csak reggel kérdezte, de minden számonkérés nélkül: — Mi az, nem mentél?

— Nem.

— Nem volt kedved?

— Lusta voltam.

Indultam, hogy megborotválkozzak. Ő is kelt, ment le tejért, kenyérért. A gyerek még vidéken volt, a szüleimnél.

— Majd felhívom megint a lerakatokat — mondtam a feleségemnek, miután ő néma maradt, nem követelte, hogy szerezsek cementet. Nem szólt ehhez sem semmit, fogta a barna szatyrot, indult a boltba.

Konnektor, villanyborotva, gyorsan kész lettem, már fogtam is a telefont. Legelőbb a BOR-t hívtam, itt mondták a múltkor, hogy van behozatali. Most is igenlő választ adtak. Kaptak újabbat, vagy még nem fogyott el az a régebbi küldemény? Hiába, jóval drágább, mint a hazai, s nem nagyon kapkodnak érte? Ez megint egy gond.

Megjön a feleségem, mondom neki:

— Van cement, de csak behozatali. Ez drágább, de egye fene, azt hiszem, legjobb lesz, ha ezt megvesszük.

Le sem tette még, kezében a szatyor, alighogy belépett az előszobába.

— Hát biztos — örömmel fogadja az ajánlatomat. — Mit számít, nem veszünk mi tonnaszámra.

— Megreggelizünk, megyek és megveszem.

Egy gonddal kevesebb, könnyebb az embernek, jobban esik a reggeli is, a jövő héten kezdünk dolgozni, talán sikerül még a héten elintéznünk mindent. Még a szabadság idején.

Elgondolkozhatnék ezen is azért éppenséggel, vettem a gyümölcsöskertet, hogy ott kikapcsolódjak, hogy kipihenjem magam a napi hajszá meg idegeskedés után, s aztán mi lett a vége, nem a fizikai munkába fáradtam itt bele, hanem éppén a sok elintézni

való vagy elintézhetetlen ügy miatt merültem ki az évi szabadságom idején is annyira, hogy néha úgy éreztem, megváltás lenne számomra, ha behívnának a vállalatához. De lehet, hogy csak én vagyok ilyen tehetetlen, annyiszor mondtam ezt már a feleségem, hogy akaratlanul is el-eltöprengem rajta.

Meglett a cement, végeredményben nem is fizettem sokat, kár volt annyit izgulni, meg a hajnali sorbaállásra készülödni. Több pénzt is kidob az ember butaságra, anélkül, hogy gondolkodna rajta. Ebből meg most olyan nagy ügyet csináltam, az jut eszembe, hogy talán nem is a pénz miatt, hanem valahol a tudatom legmélyén így akartam a végtelenségig elodázni a betonozást, mint valami nagyon haszontalan, a feleségem által kiötlött dolognak az elvégzését.

Most már csak a mestert kellett megkeresni. Megint felhívtam telefonon a barátomat, megbeszéltük, hogy reggel hatkor találkozunk, a mester kinn lakik a szőlőkben, megyünk hozzá, beszélünk vele, ő aztán folytatja az utat, valami ablakvásárlási ügyben, én meg vihetem a kőművest, hogy lássa, milyen munkáról van szó.

Megy itt minden, csak csinálni kell. Amit úgyszólván előbb-utóbb el kell végezni, azon kár keseregni, okosabb minél előbb elintézni, s aztán jöhet a következő. Az ember legyen tudatában a képességeinek, s ennek megfelelően vállalja a tennivalókat.

Egyszerű ez, de ennyi tapasztalat után hajlamos vagyok azt hinni, hogy nem én vagyok az, akivel minden megy simán, ahogy eltervezte.

Kimegyünk mi kora reggel a kőműveshez, hát be van zárva a kapu, senki sincs otthon. Valamit gagyogott a gyerek az este, emlékezett vissza, mondták neki, hogy lehet, elmennek az öreghez, beteg az apja, itt lakik valamelyik faluban. Úgy látszik, már elutaztak.

Álltunk a kapuban, a kutyák ugattak, de sem a gazda, sem a felesége nem került elő. Hiába jöttünk. Péntek reggel volt, nem sok idő maradt már a hétből, már ez is valószínűtlennek látszott, hogy péntek reggel beszéljek vele, s szombaton már majd betonozunk is. De szeretem, feldob az, ha valószínűtlennek látszó dolog sikerül. Most is voltak titkon ilyen vakmerő reményeim. Egyik végteléből a másikba esek, egyik pillanatban azt hiszem, hogy nekem első próbálkozásra rendszerint nem sikerül semmi, a másikban meg biztosra veszem, hogy erőfeszítés nélkül, játékból leküz-

döm a lehetetlent is. Gyerekes gondolatok, pedig már jócskán elmúltam negyven.

— Akkor most mi legyen?

Elképzelem: a tekintetem merő kétségbeesés.

— Hát... gyere, nézd meg a házam.

— Mit gondolsz, visszajönnek ma?

— Nem hiszem. Nem — mondja most is álmosan.

— A szentségit! De eltoltam...

— Hát majd... Most már tudod, hol lakik, eljössz hozzá, úgylis erre jársz.

— El... csak... — végül még csakugyan Mihajlót kell hívni.

Nem is merem mondani, hogy én bezzeg már másnap akartam dolgozni. Semmilyen értelemszerű magyarázat nincs rá, miért hagytam az utolsó napra, az utolsó pillanatra. De kell-e, hogy minden tettünket meg tudjuk magyarázni? Borzasztó lenne ez, ha nem engedhetném meg magamnak néha az amolyan értelmetlenségeket. Mondtam már ugyan, hogy az ember önmagával szemben legyen a legszigorúbb, szükség is van erre, de mit érne az élet önsanyargató vasfegyelemben?!

— No, gyere, nézzük meg a házam.

Nem maradt más választásom, be kellett látnom, alaposan eltoltam a dolgot, lett volna alkalmam, a mesterral jóval előbb megbeszélhettem volna a munkát, most nem állnék itt, tehetetlenül, kétségbeesve. Mit mondok a feleségemnek? Ha összeszid, még csak nem is mentegethetem magam, most valóban én vagyok az oka, az én hanyagságomon múltott, hogy most pénteken reggel itt állok mester nélkül. De én, akár tíz perccel ezelőtt, ahogy azon a végtelenül rossz úton zötyögtünk fölfelé a szőlők között, még akkor is azt hittem, hogy én másnap keverni fogom a betont. Még fönn, a rácsos kapun kívül állva sem veszítettem el a reményt. Muszáj, hogy sikerüljön!

Aztán egész nap kinn voltunk a feleségemmel, reggel kivittünk két zsák cementet, még három zsák maradt a garázsban. Viszonylag nyugodtan múlt el a nap, nem kaptam sebet, aminek nyoma maradt volna.

Este aztán befordultunk a mesterhez, hazafelé menet, csak úgy, hátha megjött már az apjától. Ami előbb még lehetetlennek látszott, percek alatt bizonyossággá lett. Megbeszéltük, hogy reggel hét óra felé jövök érte, a pótkocsira felrakjuk a betonkeverőt, indulunk, és kezdjük a munkát.

A reggeli kiábrándulás után már azon is meglepődtem, hogy ott-hon találom, még inkább elcsodálkoztam, amikor az öreg a legtermészetesebb hangon mondta, hogy reggel már kezdhetjük is a munkát. Este volt, sötét az udvar, ha megegyeztünk, akkor mehetünk is, gondoltam, s már indultam is. A mester is meglepődhetett, hogy ilyen gyorsan, valóban percek alatt szót értettünk, látva távozási szándékomat, vagy éppenséggel, az ilyen ügyekben való járatlanságomat, maga tette szavá: — Hát akkor... hogy menyenyiért, azt nem is kérdezik?

— Csakugyan, hát mennyi lesz?

Fölengedett a szorongásunk, mosolyogva néztünk össze.

— Nehogy elfelejtsünk már fizetni — tréfálkozott a feleségem is.

— Miért nem ülnek le? — jött ki a konyhából a mester felesége.

— Hová sietnek, csakugyan? — marasztalt volna a mester is.

Mintha a már régóta visszatartott szorongás és feszültség szabadt volna fel, jóízűt nevtünk mind a ketten.

— Nekünk az a fontos, hogy reggel kezdjük, a többi már nem számít.

Őszintén mondtam ezt, valóban így is gondoltam. Hogy sokat, túl sokat kér, attól nem félttem.

— Tizenkétezer órája. Meg a keverőért még.

— Jó — egyeztem bele.

Nem gondolkoztam róla, nem számoltam, mennyi lehet ez majd összegben, mindenbe beleegyeztem volna, azt teljesen kizártnak tartottam, hogy emiatt, a munkadíj nagysága miatt esetleg elmaradhat a másnapi betonozás. Tulajdonképpen előbb már szégyelltem előhozakodni a kéréssel, hogy de holnap már kezdjük is, normális ember általában nem hagyja így, az utolsó pillanatra a megbeszélést, nem tudom, mit gondolt rólam, most örültem, hogy minden rendben lesz. Motoszkált ugyan bennem valami aggály, az én beteges félelmem ennek az oka, hogy az órabér esetleg nem lesz jó, többször hallottam már, hogy a mesterek ilyenkor nem igyekeznek, húzzák az időt hiszen a fizetés jár nekik, ha dolgoznak, ha cigarettáznak. Azok közé tartozok majd én is, akik mérgelődnek, hogy az idő múlik, a munka meg nem halad, jutott eszembe, de nem ellenkeztem. Valami bizonytalanságfélést vehetett észre az arcomon, a mozdulataimban, már a kapuban állva magyarázta, hogy nekem is jobb, ha órabérre számolunk el. Minden

szavára egyetértően bólintottam, feleségem sem mondott ellent neki. Bizalomgerjesztő megjelenése volt a mesternek, nem találhattunk okot a félelemre.

Örültem, hogy végre egy nagy gond kerül le a vállamról, most már semmi sem jöhet közbe, gondoltam, a szombati nap erre van szánva, egy ilyen rendesnek látszó mester társaságában talán nem is lesz olyan borzasztó; fontos, hogy van benzinmotoros keverője, s nem kell lapáttal hányni, forgatni azt a rengeteg sódert, ezzel ijesztgettek, hogy ez szörnyen nehéz. Mihalj is erre célzott.

Hazafelé menet megbeszéltük, mi lesz az ebéd, feleségem reggel korán lemegy a henteshez, vesz karajt, azt süti meg rostélyon, paradicsom, paprika termett szépen, lesz salátának, pálinkánk van, egy hónapja, hogy kifőztük a meggyet, a bort, sört behűtjük. A nagy munka előtt egészen lázba jöttünk.

Másnap minden a tervek szerint kezdődött.

Most este már biztosan láthatom, az előkészületek nagyon sok kínnal jártak, a sok huzavonában jobban megszenvedtem, mint betonozás közben. És itt sem az annyszor emlegetett lapátolás, nem a fizikai erőfeszítés esett nehezemre.

Még mielőtt elkezdtük volna a tulajdonképpeni munkát, a mester a helyszínen is meg akart győződni róla, pontosan akarta tudni, mit is akarunk: milyen vastag legyen a betonréteg, milyen széles a ház körüli gyűrű, milyen az ajtóhoz vezető bejárat. Nem értettem egyet azzal, hogy a gyűrű minél szélesebb legyen, azt meg különösen elleneztem, hogy a ház előtt, ahol az asztal áll, öntsünk ki még egy betonplatót, hogy ha esik az eső, ott se kelljen a sarat taposnunk.

Ezeket a dolgokon már előbb is vitatkoztunk.

Én nem vagyok egy határozott egyéniség, de most kerekén kijelentettem, hogy a betongyűrűt is keskenyebbre kell szabni, mint ahogy a feleségem javasolja, a ház előtti tér kibetonozása pedig egyáltalán nem jöhet számításba. Nekem elegendő van a városban a betonból, zártam le a vitát, ha ide kijövök, pázsitot akarok.

A feleségem mondta a maga érveit, s ami leginkább bosszantott, hogy a mester neki adott igazat. Nem is gondolkoztam már azon, nem lenne-e jobb, valóban kiönteni egy betonplatót, egyszerűen csodálkoztam, dühöngtem, hogy egy józan, komoly ember hogy helyeselhet a hóboros ötleteknek.

Megmondtam, amit akartam, aztán elvonultam, ezzel is tud-

tukra adva, hogy erről tovább nem vitatkozunk, vagy csináljuk úgy, ahogy én mondtam, vagy bele se fogunk a munkába.

Most látom már, hogy talán túl érzékeny voltam, de féltettem, mert nem először éreztem veszélyeztetve, a szellemi integritásomat. Legalább itt, az élet legintimebb szférájában, s legalább attól elvárhattam a tiszteletben tartását, akivel életem legnagyobb részét, a legnemesebb részét együtt töltöttem, s akitől természetszerűleg a legtöbb megértést várhatom.

A vállalatban naponta többször is el kellett szenvednem az integritásomat ért, a személyiséget veszélyeztető támadásokat, de hát ezt már megszokja az ember, valahogy elkerülhetetlennek, a nagyobb közösségekben, szervezetben való élés elengedhetetlen tartozékának tartja. Úgy képzelem el, hogy az ilyen sérelmek ellen is legjobb orvosság lehet az otthon bizalmas melege, a családi kapcsolatok meghittsége.

Nemegyszer megtörténik, hogy egy-egy kínos telefonbeszélgetés, hosszadalmas gyűlés, veszekedés után félholtan vánszorog, menekül haza az ember, hogy a családja megértő melegében megpihenjen, s akkor alighogy otthon ledobja magát az ágyba, már bújik is mellé a felesége.

— Te, tudod, mit kellene megvennünk, azt a piros téglát... hogy is hívják... azzal kirakhatnánk körül...

— Eredj már, ugyan! — nyögöd fájdalmas, elnyűtt hangon.

— Azt mondják, most lehet kapni, olyan másodosztályút, jó az, csak töröttek is vannak közte, köbméterre adják, nekünk két köbméter elég lenne...

— Hagyd már, mondtam, hogy idén nem építünk többet semmit!

— Jó, de vegyük meg. Érted, most lehet kapni, tudod, hogy jövőre kétszer annyiba kerül.

— Kerül a fenét! Most leállítják a beruházásokat, jövőre lesz annyi téglá, hogy dobálják a vevő után a gyárban.

— Én akármit mondok, te mindig csak ellenkezni tudsz.

Milyen örült vagyok, hogy ezt csinálom! Mikor lehetne másként is! A legszörnyűbb, hogy ez rajtam múlik, gondolom sokszor.

— A jó istenit neki! Úgy fáj a fejem, azt sem tudom, élek-e, halok-e, s akkor te itt a téglával traktálsz! Nagyon érdekel.

Hason feküdtem, fejem a fal felé fordítottam.

— Már megint fáj a fejed?

— Hozz még egy aszpirint, kérlek.

Az ember menekülni kénytelen, s akkor éppen, ahol a menekvést reméli, ott éri a legfájóbb sérelem, a legmélyebb sebet hagyó megalázás. Így menekültem ide, a gyümölcsöskertbe, s most már-már azt nézem, hová szökjek meg innen.

Mindig van valami, számomra túl bonyolultnak tűnő, sok-sok szervezéssel járó tennivaló. Mint ez a betonozás is. Végeredményben semmi az egész. Jó, rámegy a félhavi fizetésem, de az nem számít. Hanem az előkészületek, a cement, a sóder, a mester! Pedig még szerencsénk van, ott a kút a ház előtt, más nagy házat felépít úgy, hogy kocsival hordja a faluból a vizet. Mi lenne velem, ha még a vizet is máshonnan kellett volna ideszállítanom vagy szállíttatnom? Már-már arra gondolok, hogy gyámoltalan ember vagyok, amolyan nem életrevaló, aki az első nehézség előtt összetolja magát. De millióegy dolog éppen az ellenkezőjét bizonyítja. Nem egy olyan tennivaló volt már itt is, amit mások lehetetlennek tartottak, s én játszva megcsináltam.

A gyümölcsösben is, ott az öreg szőlő, az altiszt, akitől vettük, csak később vallotta be, hogy ő onnan ugyan még nem szüretelt soha, kiöregedett az már, negyvenéves tőkéek, legjobb lesz kiszedni; így csak hiába dolgozik vele az ember, megvan a munka, a költség, teremni meg nem terem. Hát én nem szedtem ki, nem kell mindig készpénznek venni mások tanácsait, gondoltam magamban, majd én is megpróbálom, mit tudok kezdeni vele.

Most augusztus közepén járunk, a sasza már pirosodik, a cardinál is kapja a színét, szépek, egészségesek a fürtök, a levélen nyoma sincs a peronoszpórának vagy a lisztharmatnak; aki csak látja, nem állja meg, hogy meg ne kérdezze, mit csináltam vele, hogy így megemberelte magát. Nem is emlékeznek rá a szomszédok, mikor volt ilyen szép az öreg szőlő.

Pedig nem volt éppen gyerekjáték az idén sem megőrizni a termést, évek óta rendszertelen a vegyszerellátás, hol Zineb nincs, hol meg Orthocidet vagy Cosant nem lehet kapni, de a gombaölő szerekkel még hagyján, hanem a mérgek, a Basudin, a Zolon, a Gusathion csakugyan ritkaság. Az árákról nem is beszélve. Az utóbbi időben méregdrágán kell fizetni értük.

Szóval, nem volt éppen könnyű, csakhogy ha vegyszert vagy akár motoros permetezőrt kell keresni, akkor ez nekem nem esett nehezemre még Bécsben jártamkor sem. Az öreg szőlő közét úgy benőtte a tarack, hogy alig bírtam belevágni a kapát, pedig kora tavasszal, amikor fölástam, rengeteget kiszedtem, kirázogattam a

földből, gondosan egy rakásra hordtam, és meggyújtottam, de mintha csak annál nagyobb igyekezettel nőtt volna, májusban már zöldellt a szőlőföld. Nem maradt más, csupáltam, kapáltam, irtottam, ahogy tudtam; kegyetlen meleg volt, már délelőtt forrón süttött be a nap a hegyoldalba, megszorult a szőlősorok között, izzadtam, csorgott rólam a verejték, nem győztem törölgetni. Ha fizetnek, azt hiszem, semmi pénzért nem csináltam volna. Így belebefáradtam, de ott hűlt mindig a vödörben a sör, felnyitottam, meghúztam, hogy az milyen jólesik olyankor!, már ezért is megéri, ez az, amit nem lehet megfizetni, soha, sehol máshol sörből olyan jót nem lehet inni!

Amíg magam nem próbáltam, ezt nem hittem el senkinek, csak röhögtem azokon, akik munkaidő után, a szabad idejükben rohannak a szőlőskertjükbe, dolgoznak, tatarozzák a víkendházukat; ahelyett, hogy igazán kipihennék magukat, még csak betétezik a napi fáradságot.

Kifáradni ki lehet, de ez a fizikai fáradság, a munkahelyen elszenvedett gyötrődés után valóságos relaxáció, minden altatónál hatásosabb. A tarackirtás után tabletták nélkül is úgy elálmosodtam, hogy este még ha akartam, sem tudtam ébren maradni, más-kor meg aludtam volna, de a dupla adag altató sem segített.

Az orvosok nyilván azt mondanák, hogy a fizikai fáradság tette ezt, hogy az altatja el az embert. Ebben biztosan van is valami, de nem mellékes, a jó alváshoz alighanem hozzájárul az is, hogy az ember olyan munkát végez, amit szeret, amihez nagy kedve van, s amiről esténként elégedettséggel állapíthatja meg, hogy derekasan elvégezte. Napról napra, estéről estére éreztem ezt az elégedettséget.

Nem lehet hát éppen fenntartás nélkül állítani rólam, hogy együgyű, gyámoltalan vagyok, de vannak dolgok, amikhez nincs kedvem, ilyen a betonozás, a nádazás, a falazás meg hasonló vállalkozások, noha magam is tudom, hogy ezeket el kell végezni, végeredményben az én érdekem is, hogy minél előbb elkészüljünk velük, mégis valahányszor a feleségem szóba hozza őket, mindig egyből ellenkezek, kitalálok valamit, csakhogy halogassam az ügyet, már-már — félelmetesen dereng ez a felismerés — azt kell hinned, hogy minden ilyen munka csak ürügy nekem az ellenkezésre.

Az ember általában nehezen tudja elviselni, hogy állandóan dirigálnak neki, most ezt csináld, most azt, ösztönösen is tiltakozik, hogy kiskorúsítják, talán ilyen ösztönös és sokszor esztelen

vagy legalábbis ésszerűtlen háborgás lehet néha az én ellenkezésem is. Reggel kezdtük, estére meglettünk a betonozással, olyan becsületesen dolgozott a mester, hogy igazán szégyellnem kellene magam, amiért egyáltalán felmerült bennem a gondolata is annak, hogy esetleg majd visszaél a járatlanságommal.

Hiába próbálom megmagyarázni magamnak, hogy miért dől össze bennem a világ ott, mielőtt a munkát megkezdjük, s arról volt szó, hogy a ház előtt is kiöntünk egy platót; ott kellett hagyonom őket, lementem, lesomfordáltam a kis őszibarackfákhoz, mintha azoktól vártam volna vigasztalást, mintha az ő szépen fejlődő koronájuk tehetné csak elviselhetővé azt a fájdalmat, amit az emberektől el kell szenvednem.

Ment volna minden, mint a karikacsapás.

A sóderrakás széléhez állítottuk a betonkeverőt, mellette volt a kút is, odavittük a cementes zsákokat, s a kibetonozásra váró házikó sem állt négy-öt méternél messzebb, mondhatnám, ideális feltételek a munkához. Hozzá még derült ég, verőfényes augusztusi reggel, mindent kihordtunk a házból, de nem kell félnünk, hogy megázik, vagy hogy éjjel nem bírunk kint aludni; egy fárasztó nap után a szabad ég alatt alszom saját szőlőskertemben.

Álmodni is lehetne-e szebbet?

A mester elmagyarázta: beöntök fél vödör vizet, fogom a lapátot, bedobok négy lapát sódert, egy lapát cementet, s aztán még egyszer ugyanígy, csak arra kell vigyáznom, hogy mindig mindenből egyforma mennyiség kerüljön a keverőbe. Beindította a motort, én fogtam a lapátot, s szigorúan tartottam magam az utasításokhoz, halvány fogalmam sem volt erről a munkáról, minden szavát, tanácsát készpénznek kellett vennem, igyekeztem gyorsan és jól végezni a dolgom. Ám, nem akartam, hogy a végén azt mondja majd, hogy mert órabérre dolgozott, azért hajtottam annyira, már reggel biztattam, hogy kóstolja meg a meggypálinkámat, ezt azzal utasította vissza, hogy ő akkor szokott inni, amikor nagyon felmelegszik, aztán később meg is kóstolta, ebéd előtt is megivott egy kispohárral, először főztem életemben pálinkát, örültem, hogy ízlett neki; a délelőtti folyamán, akárhányszor kínáltam, hogy meleg van, igyunk meg egy sört, én ilyenkor mindig ittam is, ő nem tartott velem, megállás nélkül dolgozott, pipahuját sem tartott, csak egyszer kapcsolta ki a keverőt, akkor is azzal a magyarázattal, hogy látja, nagyon kifáradtam már, én persze tiltakoztam, de hogy

fáradtam, bírom én még, de azért elhúzódtunk öt-tíz percre a cse-resznyeфа hűvösebe.

Ebéd után megkérdezte egyszer a feleségem:

— Elég lesz a cement?

— Elég hát — mondtam én gondolkodás nélkül. Ennyi van, ennyinek elégnek kell lennie, vagyis csak olyan szélesre csináljuk a ház körül a gyűrűt, úgy osztjuk be, hogy elég legyen.

A mester már nem volt annyira magabiztos, bizonytalanul csóválta a fejét.

Megérthettem, nem biztos, hogy elég lesz. Valami belémnyilalt. Gondoltam én arra, hogy hat zsákkal kellene venni, így is mondta az a kőműves rokonom, de aztán meg azt hallottam, hogy ez a behozatali erősebb, kevesebb kell belőle gyorsabban megköt, meg több más előnyét is felsorolták, azt hittem, elég lesz belőle az öt zsák is, ha kimarad, csak nányódik ott.

— Mit csinálunk, ha nem lesz elég? — kérdezi tovább a feleségem.

— Elég lesz — ismétlem az előbbi határozottsággal. Közben szemügyre veszem a megkezdett s a még felbontatlan zsákat, majd az ugyancsak fogyó, apadó sóderrakást.

— Hát majd folytatjuk holnap. Vagy hétfőn — így a mester. Rendkívül nyugodt ember, semmiféle előre nem látott esemény sem hozhatja ki a sodrából.

— Á, nem, befejezzük mi ezt ma — jelenti ki a feleségem.

— Be, hát — erősítem meg én is.

— Menjek, nézzem meg, hátha van a szomszédnak?

— Várj még, majd meglátjuk — belenéztem a tenyerembe, nem volt még hólyagos, nem törte föl a lapátnyél.

— Nem lesz elég.

Megállás nélkül töltögetem a keverőt, lelkiismeretesen számolom a lapátokat, nehogy elvétsem, ha megbomlik az arány, rossz lesz a minőség, s feltöredezik majd a beton.

S ha nem lesz elég a cement? Ha kiderül, hogy eltoltam, amikor nem vettem még egy zsákkal, ha majd emiatt nem sikerül ma befejezni, ha emiatt még egy napot rá kell szánni? Nem is a tűző naptól izzadok már, inkább a visszatarthatatlanul feltörő kérdésektől ver ki a verejték. Nézem a cementes zsákat, egyszerre mintha gyorsabban fogyna, megzavar a félelem, összekeverem a számokat, már szól is a mester:

— Ez nagyon sovány.

— Tegyek még hozzá?

Bólogat csak mosolyogva. Már három éve nem dohányzik.

A két lapát cement közül az egyiket kifejejtettem. Zavaromban vagy a tudatalatti spórolásból. Utólag hozzáadtam. A mester megmagyarázta, hogy a cementen nem lehet, nem szabad spórolni, a szükséges mennyiséget hozzá kell adni, különben nem lesz jó, gyorsan tönkremegy. Egyetlen szavában sem kételkedtem. A cement nem lett elegendő, szerencsére volt a szomszédnak, kölcsönadott egy zsákkal. Estére befejeztük a munkát, utána még a paradicsomot is meglocsoltam. A nagy aszályban más kertekben alig termett, mióta visszajöttünk a tengerről, naponta meglocsolom, nincs is olyan senkinek a környéken.

Minden várakozásnál jobban sikerült ez a napunk, ha az ember előre tudná, hogy ilyen becsületes mestert sikerül találni! Ha az egyik lóvá tesz bennünket, nem biztos, hogy így járunk a következővel is. És ennek a fordítottja is érvényes.

A kibetonozott padlóval egészen más a ház, végső ideje volt, hogy ezt megcsináltuk. Állunk az ajtóban, nézzük, és gyönyörködünk benne. Luxus ez, s minden ilyennek meg kell adni az árát.

Van, aki verejtékes munkával adja meg, van, aki a mesterrel való veszekedésbe betegszik bele, az ilyen, hozzám hasonlók meg az előkészületek során eszik, gyötrik magukat. Ekkor még így gondoltam legalábbis.

Ingyen nem kapunk semmit, ha néha úgy is látszik talán.

Kigyulladtak már a csillagok, elcsendesedett a vidék, a felső szomszédnál sem nyafogtak a gyerekek, készülődtünk az alváshoz, a szétnyitott ágyakra kiraktuk a takarókat, egy széket állítottam a fejemhez, rajta az órám s a villanylámpa; néha meglegyintett a félelem, egész éjjel kinn, ketten sötétben, ki tudja, micsoda részeg népség tévedhet erre, más csavargók is megtámadhatnak, mit tehetünk, hogyan védekezhetünk, különösen, ha álmunkban lepnek meg bennünket; a fejemhez, a nyugágy alá tettem a baltát, jól esett a kinyújtózkodás, reggeltől estig lapátoltam a sódert, alig vártam, hogy eldőljek az ágyon, érettek voltunk az alváásra, különben is, lejárt a szabadság, hétfőn kezdünk dolgozni, ideje, hogy kipihenjük magunkat. Úgy éreztem, a deszkapadlón is elaludnék.

Hanyatt feküdtem, hogy majd számolom a csillagokat, augusztus a hulló csillagok hava, s közben elszunnyadok. Nem sokáig számolgathattam őket, váratlanul szűnyograjok özönlörtek, hullámokban, újra és újra, muszáj volt a pokróc alá bújni előlük. A

forró nap után az éjszaka sem hűlt le, a takaró alatt nem lehetett kibírni a hőséget, úgy éreztem, megfulladok, ki-ki kellett dugnom a fejem vagy legalább az orrom, nyomban észrevették, bújhattam vissza, nehezen múltak az órák, maradt időm bőven, hogy elgondolkodjak az otthoni, szűnyoghálóval védett szobámról, az ágyamról, ahol altató nélkül is jókat szoktam aludni az itteni, kinti munka után. Ha azt mondanám, hogy az egész betonozásban ez az éjszaka volt a legnehezebb, kinevetnének, hogy bolond vagyok, pedig a többi igazán gyerekjátéknak látszott, egész nap lapátoltam, s egy hólyag sincs a tenyeremen; annyi kiábrándulás, keserűség, bántódás ért már itt, s az éjszaka fenyegetőn mintha minden eddigi kínzást felül akarna múlni. Nem fekhettem, nem is ülhettem le egész nap, az ebédet kivéve, este alig vártam már, hogy ledőlhessek s kialhassam magam, most itt vagyok, biztos lehetek benne, hogy amit a legjobban akartam, amire mindennél inkább szükségem volna, éppen az nem fog teljesülni, hiába várom, egész éjjel nem jön álom a szememre, annyiszor elátkoztam már a gyümölcsös-kertet, annyiszor megbántam, hogy megvettem, a szűnyogok kegyetlen kitarással zúgtak a fejem körül, újra és újra bebújtam a takaró alá, keservesen vártam, hogy jöjjön a reggel, és mégis a már annyiszor érzett gyűlölet most egyszer sem jelentkezett. Nem értem. Már kora reggel ártatlan verőfényben ragyogott a hegyoldal, a remény, hogy a napfény elűzte a szűnyogokat, kicsalt a takaró alól, a kutyák belefáradva a szakadatlan éjszakai ugatásba, aludtak valahol a hűvösben, gazdájuk már a tanya előtt tett-vett, s hangosan köszönt felém, mikor meglátta, hogy nyújtózkodok.

— Hogy aludtunk? — jött közelebb.

Láttam ravaszskásan mosolyog a bajusza alatt.

— Alvásnak éppen nem lehet nevezni ezt — ereszkedtem le én is a tanya elé.

— Hát ennyi még sosem volt. Eddig mindig nyitott ablaknál aludtunk, most nem lehetett, befújtuk szűnyogirtóval a szobát, s becsuktunk mindent. Képzelem, itt kinn . . .

— Nem számít ez semmit — adtam a nagy hőst.

— No, megszenvedtek az éjjel? — kérdezi a feleségetől is, aki közben ugyancsak közelebb jött.

— Engem nem bántottak — dicsekszi ő —, én az este beken-tem magam, hallottam, zúgtak a fejem körül, de nem csíptek meg.

— Semmi se ez — mondom én újra.

— De látom én, magán nagyon meglátszik, hogy nem aludt. A

szeme... — mondja a szomszéd, s magam is érzem, hogy ég a szemem, álmosabb, döglöttebb vagyok, mint az este voltam.

— Csak ha ezzel megvagyunk már, mindjárt más — mondja a jól elvégzett munka utáni örömmel a feleségem. — Most még a nádtetőt kell megjavítani, meg majd a szerszámoknak egy helyiséget. Nem tud egy jó mestert?

Még a betonozás körüli gyötrelmeket sem pihentem ki, hétfőn különben is kezdek dolgozni, ő máris a nádazás szervezésébe kezdett, jobb lesz, ha én elsomfordálok innen, minél távolabbra, még mielőtt a cukrom felugrik.